

Представники школи маржиналізму (Л. Вальрас, Л. Візер, К. Менгер) розглядали заробітну плату, ренту та прибуток як основні джерела доходів населення. Засновник марксизму К. Маркс вважав, що заробітна плата як одне із джерел доходів населення повинна забезпечувати робітникам звичний для них рівень існування.

На противагу поглядам представників класичної політекономії виступив королівський лікар, творець фізіократичної теорії – Ф. Кене. Представники школи маржиналізму (Й. Тюнен, Л. Вальрас, А. Маршал та ін.) акцент у дослідженні доходів населення здійснювали через їхню диференціацію. Зокрема А. Маршал вважав, що немає жодної реальної потреби й морального виправдання для існування крайньої бідності поряд із величезним багатством.

Прихильники кейнсіанських ідей у дослідженні доходів здійснили вагомий внесок щодо проблем зайнятості та перерозподілу доходів населення. Засновник кейнсіанства Дж. М. Кейнс вважав, що немає соціальних виправдань такій великій нерівності в розподілі багатств, яка існувала в його часи.

Проте, незважаючи на дослідження суті, економічної природи, джерел та диференціації доходів населення вищезазначені вчені не змогли дати чіткого визначення категорії «дохід». Вважається, що вперше класичне визначення категорії «дохід» дав англійський економіст Дж. Р. Хікс (1904-1989) у праці «Вартість і капітал» (1939 р.). На думку автора: «Дохід – це максимальна кількість засобів, які можна витратити протягом деякого періоду часу за умови, що відповідно до наявних очікувань капітальна вартість майбутніх надходжень залишиться попередньою». Поряд з даним визначенням доходу Дж. Хікс формулює наступне: «Дохід – це максимальна кількість засобів, які індивід може витратити протягом даного тижня і які він очікує витратити протягом кожного наступного тижня».

Після проголошення незалежності України, вітчизняними науковцями категорія «дохід» розглядається у різних аспектах, проте, її трактуванню приділяється малозначна увага. Серед представників, які здійснювали дослідження категорії «дохід» і намагалися надати їй чіткого визначення варто виділити З. Ватаманюка, Т. Ленейка, С. Панчишина, О. Савенка, Н. Холода, тощо.

Отже, у роботі проаналізовано значення доходів населення представниками економічних шкіл, що формує наукові основи для дослідження методологічних підходів сутності категорії дохід вітчизняними вченими-дослідниками.

Юлія ЯКИМЕНКО

Тернопільський національний економічний університет

ВАЛЮТНЕ КУРСУТВОРЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

У сучасній економіці інструменти грошово-кредитної політики, у тому числі – валютної, є визнаним дієвим важелем впливу на економічний розвиток. Валютний курс, процентні ставки, динаміка цін виконують роль основних орієнтирів при здійсненні аналізу і оцінки стану економіки, визначенні перспектив її розвитку. У більшості країн стабільність грошового обігу є пріоритетом, а підтримка стабільного обмінного курсу національної валюти – друга за значенням мета грошово-кредитної політики, закріплена законодавчо.

На сьогодні, головне питання, що стоїть перед НБУ, є вибір оптимальної валютно-курсової політики, як інструменту забезпечення економічного зростання національної економіки. Валютно-курсова політика впливає на усю господарську систему держави. Чинники, які визначають стабільність фінансово-кредитної сфери, значною мірою залежать від курсу національної грошової одиниці. Ці чинники встановлюють рівень цін і темпи інфляції, обсяг валютних резервів, динаміку експортно-імпорتنних потоків і рух капіталу, стан зовнішньої заборгованості, дохідні та видаткові статті державного бюджету.

Валютне курсоутворення націлене на реалізацію регулятивного впливу держави, а саме НБУ, на стан і можливість коливання обмінного курсу національної грошової одиниці по відношенню до долара США. Саме тому динаміка валютного курсу гривня/долар найбільш точно відображає зміни у валютно-курсовій політиці НБУ.

Здійснивши у 2000 році неофіційну прив'язку гривні до долара США на рівні 5,44 грн., НБУ започаткував жорстке валютне регулювання та валютні інтервенції на міжбанківському ринку. Це дало змогу досягти стабільності національної грошової одиниці і відновити довіру до неї. Однак на кінець 2007 року спостерігався перегрів економіки, який характеризувався високим рівнем інфляції, швидким зростанням номінальної заробітної плати, а також активним зростанням дефіциту поточного рахунку платіжного балансу, яке було тісно пов'язане із проведенням ревальвації курсу гривні [1, с. 1–2].

Використання інтервенцій Національного банку з 2001 р. і до сьогодні має характер «точкових» коригувань попиту та пропозиції валюти, а метою їх проведення є усунення дисбалансу на валютному ринку за передбачуваного рівня валютного курсу.

З метою стабілізації стану валютного ринку НБУ реалізовує активну політику інтервенцій, запроваджує механізм валютних аукціонів; замінює норматив ризику загальної відкритої валютної позиції банків на ліміти граничних значень відкритої валютної позиції, вдосконалює порядок використання лоро-рахунків та процедури отримання іноземних кредитів тощо.

Залежно від фактично діючого режиму курсоутворення підвищення його гнучкості може мати різні прояви. Наприклад, розширення меж допустимих коливань курсу або ослаблення параметрів прив'язки до певної валюти (або групи валют) тощо. Такі дії супроводжуються зниженням обсягу проведених валютних інтервенцій і посиленням впливу процентної ставки на динаміку валютного курсу в рамках стабілізації зовнішньоекономічного сектора та розвитку фінансового ринку [2, с. 7–9]. При цьому обидва процеси впливають на курс опосередковано – через потоки попиту та пропозиції валюти. Тільки в першому випадку на валютний курс здійснюється прямий вплив (центральний банк купує або продає валюту на ринку), а в другому – непряме (через зміну порівняльної прибутковості активів, номінованих у національній та іноземній валютах).

Особливістю процесу підготовки до підвищення гнучкості курсоутворення є його комплексний характер: перетворення стосуються не лише функціонування та розвитку фінансових ринків і, зокрема, валютного ринку, конвертованості, доларизації, а і організаційних питань, пов'язаних з переглядом і вдосконаленням організації роботи органів грошово-кредитного регулювання [3, с. 16].

Усе це дає змогу зробити висновок, що підвищення гнучкості курсоутворення посилює вимоги до короткострокового та оперативного аналізу і прогнозу динаміки потоків попиту та пропозиції валюти. Якісний аналіз формує базу для розробки заходів, спрямованих на нівелювання різких коливань валютного курсу та збереження довіри економічних суб'єктів до реалізованої політики.

Література

1. Меморандум Кабінету Міністрів та МВФ про економічну та фінансову політику від 26.10.2008. – 9 с.
2. *Perspectives on inflation targeting, financial stability and the global crisis // BIS Papers.* – 2010. – № 51 (March).
3. С.М. Аржевітін *Валютно-курсова політика в Україні: цілі, особливості, перспективи [Текст] / С. М. Аржевітін // Європейський вектор економічного розвитку.* – 2010. - №2 (9). – С. 12-18.

Яна ЯКУША

Херсонський національний технічний університет